

**AUTISMEFORENINGEN
I NORGE**

JUSTISDEPARTEMENTET	
23 DES 2005	
SAKSNR.:	200504026
AVD/KONT/BEH:	LOV/EO/HI
DOK.NR.	104
ARKIVKODE:	

OSLO 31.8 - 2.9 2007
A WORLD OF POSSIBILITIES

**AUTISME•EUROPE
AUTISM•EUROPE**

Oslo, 22. desember 2005

Til Justisdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

NOU 2005: 8 Likeverd og tilgjengelighet - Høringsuttalelse

Vi viser til Justisdepartementets brev av 7. juli 2005.

Autisme er en gjennomgripende utviklingsforstyrrelse som medfører omfattende funksjonsvansker. Vanskene griper inn i ulike livsområder og varer hele livet. Hovedvanskene er knyttet til: omfattende forståelsvansker knyttet til språk, kommunikasjon og sosiale relasjoner, uttalte begrensninger i aktiviteter og interesser, samt særegne reaksjoner på omgivelsene.

Autismeforeningen i Norge ble stiftet i 1965 og har ca. 2.800 medlemmer. Autismeforeningen er en sammenslutning av personer med diagnoser innen autismspekteret, foreldre og andre pårørende, fagfolk og andre interesserte.

Sammenfatning av synspunktene våre:

Autismeforeningen i Norge:

- støtter hovedtrekkene i forslaget til en diskriminerings- og tilgjengelighetslov, herunder også håndhevingen ved Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda i lovforslaget § 15 første ledd.
- Autismeforeningen støtter forslaget om en aktivitetsplikt i lovforslaget § 3.
- Autismeforeningen mener at personer med språk og kommunikasjonsvansker burde vært omtalt og eksemplifisert i utredningen.
- Autismeforeningen er positiv til at det nå tas tak i universell utforming både i forhold til bygg og annen relevant offentlig og privat virksomhet. Universell utforming, jf. lovforslaget §§ 9 og 11, er imidlertid lite til hjelp for "vår" gruppe.
- Autismeforeningen støtter forslaget om individuell tilrettelegging i lovforslaget § 10, men etterlyser en utdyping av hva den individuelle tilrettelegging kan bestå i når det gjelder personer med diagnoser innenfor autismspekteret. Forslaget må også settes inn i en sammenheng med individuelle planer. Disse forhold må utdypes i proposisjonen.
- Autismeforeningen støtter forslaget om rett til personlig assistanse og rett til meningsfull dagaktivitet, jf. forslaget til endringer i lov om sosiale tjenester.
- Autismeforeningen foreslår at lov om sosiale tjenester utvides til å tilrettelegge for meningsfull fritid.

Generelt

Autismeforeningen i Norge (Autismeforeningen) støtter forslaget om en diskrimineringslov for funksjonshemmede. Loven bør også omfatte tilgjengelighet – da en styrket tilgjengelighet er en viktig forutsetning for likestilling mellom personer med funksjonsnedsettelse og personer uten nedsatt funksjonsevne.

Begrepet nedsatt funksjonsevne og kognitiv funksjonsnedsettelse

Personer med autisme vil kunne være rammet av både funksjonsnedsettelse, aktivitetsbegrensning og deltakerbegrensning hvis vi anvender utvalgets analyse basert på ICF. Funksjonsnivået vil variere fra personer med omfattende kognitive begrensninger til personer som har vansker relatert til kommunikasjon og sosial omgang, men som intellektuelt ellers er på et høyt funksjonsnivå. Autismeforeningen støtter utvalgets tilnærming til diskrimineringsgrunnlaget når det gjelder nedsatt funksjonsevne i kapittel 10.4, men mener at det må utdypes i proposisjonen at personer med diagnoser inne autismspekteret omfattes av begrepet funksjonsnedsettelse.

Funksjonsnedsettelse knyttet til språk og kommunikasjonsvansker er for lite omtalt og eksemplifisert

Utredningen tar i liten grad opp og drøfter problemstillinger knyttet til tilrettelegging i samfunnet for høytfungerende personer innen autismspekteret. Mange av personene med denne diagnosen tar høyere utdanning, men møter barrierer i arbeidslivet og i samfunnet for øvrig. Utredningen har fokus på fysisk tilrettelegging, mens denne gruppen har sine hovedbehov innenfor andre former for tilrettelegging, som større toleranse for annerledeshet i ulike arbeidsmiljøer, i utdanning og i samfunnet ellers. Autismeforeningen mener at personer med språk og kommunikasjonsvansker burde vært omtalt og eksemplifisert i utredningen. Vi legger ved utskrift av autismeforeningens informasjon Hva er autisme samt brosjyre om Asperger syndrom.

Behovet for individuell tilrettelegging

Gruppen med diagnose innefor autismspekteret er ikke homogen. For å fungere i samfunnet er personer med autisme avhengig av *individuell tilrettelegging*. Graden av tilrettelegging avhenger generelt av funksjonsnivået, men de fleste personer med autisme vil være avhengig av individuell tilrettelegging gjennom hele livsløpet.

Til lovforslaget § 1 og 2 – Formål og virkeområde

Autismeforeningen støtter forslaget til formålsbestemmelse i § 1 og om lovens virkeområde i § 2.

Til lovforslaget § 3 - Aktivitetsplikt

Autismeforeningen støtter forslaget om en aktivitetsplikt for offentlige myndigheter, arbeidslivets organisasjoner og arbeidsgivere i offentlig og privat sektor. Vi viser til at dette er viktige aktører for økt bevisstgjøring og en proaktiv innsats. Arbeidsgivere i offentlig og privat sektor er særlig viktige i sammenheng med rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne. Siden det ikke foreslås noen redegjørelsesplikt, er det særlig viktig at Likestillings- og diskrimineringsombudet bruker denne plikten aktivt i sammenheng med behandlingen av enkeltsaker.

Til lovforslaget § 9 og § 11 – Universell utforming

Universell utforming møter ikke behovene for tilrettelegging for personer innen autismspekteret. Utvalget uttaler også dette selv. Det er derfor primært heller andre

tiltak som burde benyttes for å ivareta denne gruppen av personer med funksjonsnedsettelse. Det er likevel ikke uten betydning for personer med autisme at det menneskeskapte miljøet utformes oversiktlig og informasjon gis ved nøytral, oversiktlig og tydelig skilting osv. For personer med manglende kognitive forutsetning og som derfor etter utvalgets syn "faller utenfor" når det gjelder ivaretagelse gjennom universell utforming, foreslår utvalget rettigheter i form av meningsfylt dagtilbud, se nedenfor.

Til lovforslaget § 10 – plikt til individuell tilrettelegging innen ulike sektorer

Vi savner en utdyping av hva individuell tilrettelegging innebærer for "vår" gruppe av personer med funksjonsnedsettelse.

Vi ser for oss at det i praksis må skje en kopling mellom ulike former for individuelle planer og den individuelle tilretteleggingen som skal skje på ulike områder. Der det skal være en individuell plan knyttet til for eksempel undervisning/utdanning og offentlige tjenester, er det naturlig at også planen omfatter tilretteleggende individuelle tiltak. Autismeforeningen mener derfor at forholdet til individuelle planer på ulike områder bør kommenteres i proposisjonen.

Autismeforeningen vil også peke på det dilemmaet som ligger i at plikten til individuell tilrettelegging først inntreffer når det foreligger en varig relasjon mellom personen med nedsatt funksjonsevne på den ene siden og pliktsubjektet/omgivelsene på den andre siden. For mange personer med diagnose innenfor autismespekteret vil vansken allerede bestå i å "posisjonere" seg inn en varig relasjon, særlig i et arbeidsforhold. Det vil derfor være behov for andre tiltak, som å sikre rekruttering av personer med denne type funksjonsnedsettelse til arbeidslivet, som vil måtte komme først. Her vil aktivitetsplikten kunne være et virkemiddel. Vi mener likevel en slik plikt må kombineres med andre tiltak for å styrke sysselsetting blant de mest ressurssterke personer med diagnoser innenfor autismespekteret. Det er behov for å styrke rekruttering og bevisstgjøre både offentlig og privat sektor om de ubrukte menneskelige ressursene.

Utvalget forutsetter at den enkelte skal ha medansvar i tilretteleggingen. Vi viser til at det her kan være aktuell med bistand av ulik karakter, for eksempel at vedkommende i en del av tiden har med sin personlige assistent, jf. forslaget om dette i lov om sosiale tjenester. Det må tas høyde for at den personlige assistenten kan medvirke.

Til lovforslaget §§ 4-8, samt §§ 12-14 har vi ingen merknader.

Til lovforslaget § 15 – Håndheving

Autismeforeningen støtter forslaget om at Likestillings- og diskrimineringsombudet og likestillings- og diskrimineringsnemnda håndhever loven, jf. lovforslaget i § 15 første ledd. Ombudet må tilføres økte ressurser for å ivareta denne oppgaven, og kompetanse knyttet til tilrettelegging for personer med nedsatt funksjonsevne.

Til forslaget om endring i § 4-2 i lov om sosiale tjenester – Rett til personlig assistanse. Rett til meningsfull dagaktivitet. Fritidstilbud

Rett til personlig assistanse

Autismeforeningen støtter forslaget om utvidet adgang til brukerstyrt personlig assistanse for personer med kognitive funksjonsnedsettelse. Vi viser til at dette kan være særlig aktuelt for høytfungerende innenfor autismespekteret, også som en "tolk" i relasjoner på ulike arenaer, som i arbeidslivet, mens personen med funksjonsnedsettelsen tar høyere utdanning og i forbindelse med fritidsaktiviteter.

Meningsfull dagaktivitet

Autismeforeningen forstår det slik at personer med Asperger syndrom (se informasjonsbrosjyre i vedlegg) i den aktuelle aldersgruppen vil falle innunder personkretsen for dette forslaget, forutsatt at de ikke kan delta i yrkesaktivitet, jf. formuleringen "kognitiv eller sammensatt funksjonsnedsettelse"

Uansett er det viktig at slikt dagtilbud skal legges til rette ut fra individuelle behov. I utformingen av tilbudet må kommunen lytte til den som skal motta tjenesten og de pårørende. Det kan være en stor utfordring å legge til rette for tilbud til en person som fungerer på et høyt intellektuelt nivå, sammenlignet med tilbud eksempelvis for en person med utviklingshemming. Det er vårt inntrykk at kommunene må være mer aktive og lydhøre når det gjelder å tilrettelegge i forhold til den enkeltes individuelle behov. Dette ses imidlertid ivaretatt i lovens § 10, men at å få det til å fungere vil forutsette en kompetanseoppbygging.

Rett til meningsfull fritid

Fritidstilbud reiser også problemstillinger i forhold til personer innefor autismespekteret. For det første etterlyser vi rett til å delta i fritidsaktiviteter. Dette vil som regel forutsette at det offentlige tilrettelegger. Vi savner en lovfesting av rett til et meningsfullt fritidstilbud. Vi opplever at det er for liten variasjon i det kommunale fritidstilbudet, og at det er et stort behov for individuell tilrettelegging på dette området.

Vennlig hilsen
Autismeforeningen i Norge

Harald Neerland (s.)
Leder

Åse Gårder
Daglig leder

2 vedlegg:
Brosjyren "Hva er autisme"
Brosjyren "Asperger syndrom"